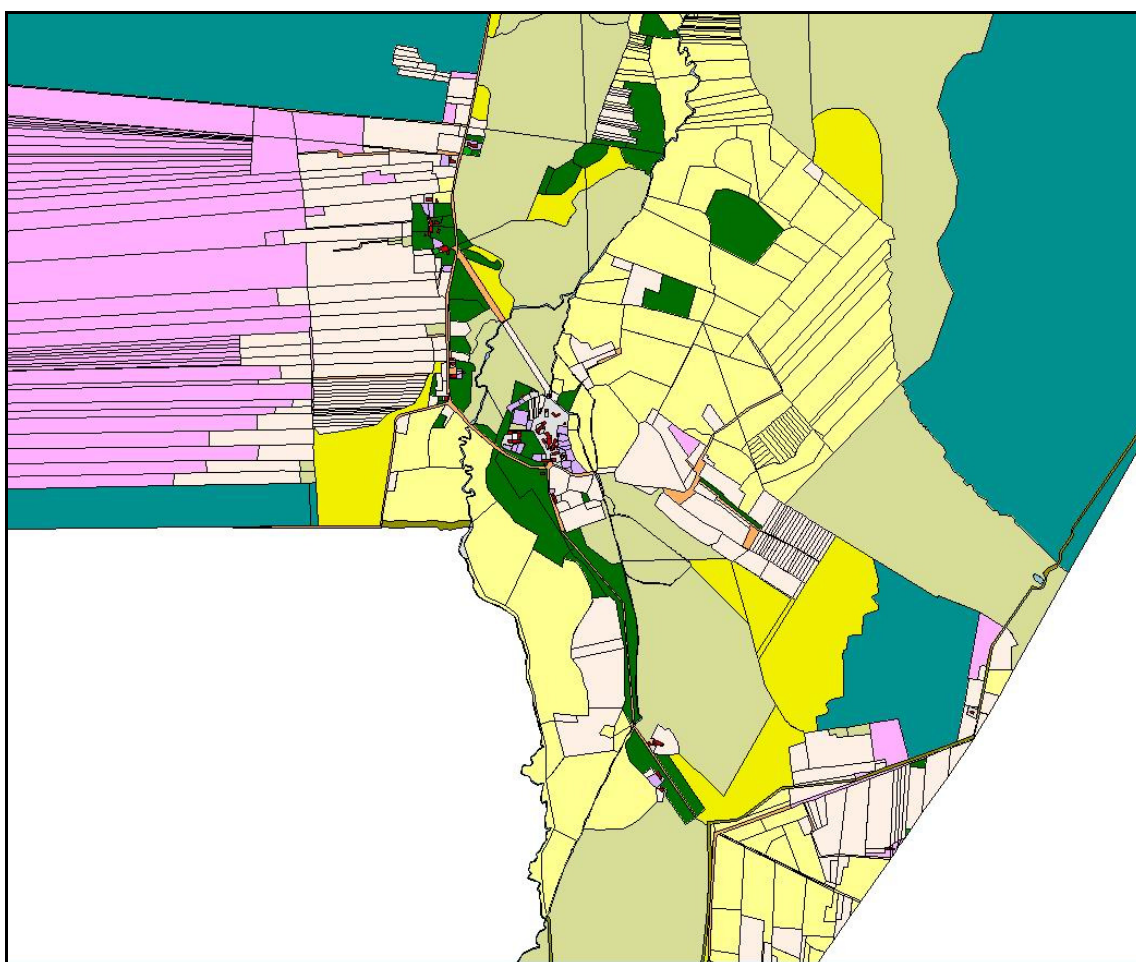

Ter Apel dorp, gemeente Vlagtwedde
Een Archeologisch Bureauonderzoek

Administratieve gegevens

provincie: Groningen
gemeente: Vlagtwedde
plaats: Ter Apel
toponiem: Ter Apel dorp
bevoegd gezag: gemeente Vlagtwedde
opdrachtgever: BügelHajema Adviseurs
centrumcoördinaat: 267.75/544.75
kaartblad: 18A
CIS-code: 43841
onderzoeksnummer:
beheer documentatie Libau, Rijksdienst voor Archeologie Cultuurlandschap en Monumenten,
gemeente Vlagtwedde en E-depot
uitvoerder: Libau
auteur drs. A. Mennens-van Zeist
autorisatie drs. J. Molema
telefoon: 050-3126545
fax: 050-3123362
e-mail: info@libau.nl

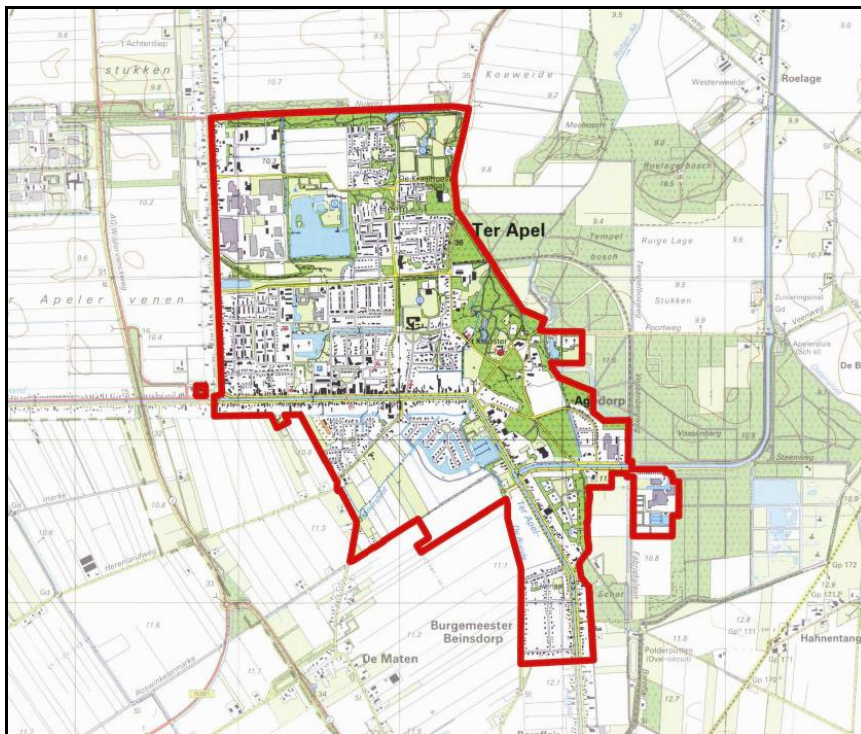
Plangebied Ter Apel dorp

Een uitgebreid Archeologisch Bureauonderzoek

Planvoornemen

In opdracht van BügelHajema Adviseurs, vertegenwoordigd door mevr. M. Plantenga, is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Ter Apel dorp (zie figuur 1).

De aanleiding voor dit onderzoek is de actualisatie van het bestemmingsplan voor het dorp Ter Apel. Dit gebied wordt in dit bureauonderzoek verder aangeduid als plangebied.

Figuur 1: Plangebied Ter Apel dorp: het plangebied is rood begrensd.

Bewoningsgeschiedenis

Ter Apel ligt in het zuiden van de landstreek Westerwolde, een dekzandgebied in het zuidoosten van de provincie Groningen. Kenmerkend voor Westerwolde zijn de lage dekzandruggen waarop esdorpen en esgehuchten liggen. Het van zuid naar noord stromende stelsel van rivierdalen van onder andere de Ruiten Aa vormt de ruggengraat van het afwisselende landschap van bossen, heide, essen, agrarische landerijen, oude waterlopen en gegraven kanalen.

In de steentijd (vanaf 12.000 – 2000 v. Chr.) waren de dekzandgebieden van Westerwolde en dan met name de hoger gelegen ruggen en koppen langs rivieren, beken en natte laagtes, door de mens bewoond. In het plangebied en omgeving zijn bewoningssporen aangetroffen uit het mesolithicum (8800-4900 v. Chr.) en het neolithicum (4900-2000 v. Chr.). Vanaf 2000 v. Chr. raakten veel van de dekzandgebieden vernat en werden geleidelijk overdekt met een pakket veen, waardoor bewoning niet meer mogelijk was en ook de toegankelijkheid zeer beperkt moet zijn geweest. In de bronstijd (2000-800 v. Chr.) heeft de mens zich nog wel opgehouden in dit gebied, maar wellicht alleen om er doorheen te trekken en er offers te brengen. In de middeleeuwen werd het Westerwoldse veengebied in ontginning genomen en werden de eerste esdorpen gesticht.

Ter Apel is onlosmakelijk verbonden met de stichting in 1465 van het Kruisherenklooster op het goed 'Apell'. Dit klooster werd gebouwd op een dekzandverhoging (pol/pel) tussen Runde/Ruiten Aa in het westen en de Molen Aa in het oosten. Ten noorden van Ter Apel, ter hoogte van het Tempelbosch, kwamen beide stromen bij elkaar.

In de 13^e eeuw was in de omgeving van Ter Apel al sprake van kloostergoederen, waarschijnlijk een uithof of kloostervoorwerk van het premonstratenzer klooster te Schildwolde. In de 15^e eeuw werden enkele bezittingen bij 'Apell' geschonken aan de Orde van de Kruisbroeders, die er in 1465 een klooster stichtten: de kruisherenpriorij 'Domus novae lucis'. Deze priorij bezat in het zuidelijke deel van Westerwolde uitgestrekte landerijen, kloostervoorwerken, twee watermolens en een steenbakkerij. De Klooster Veenen (zie rechter kaartje van figuur 2) behoorden ook tot het bezit van de priorij. Ook elders in de provincie had dit klooster kloostervoorwerken met bijbehorende landerijen in bezit. Na de Reductie van Groningen in 1594 werden kloostergoederen verdeeld over Stad en Provincie. De kloostergoederen van de priorij in Ter Apel kwamen in 1619 in handen van de Stad Groningen. De landerijen, de bossen en andere onroerende goederen werden vanaf die tijd deels geëxploiteerd door de Stad en deels verpacht. Ook in het begin van de 19^e eeuw wordt de Stad in de kadastrale leggers nog als eigenaar van het plangebied en omgeving vermeld.

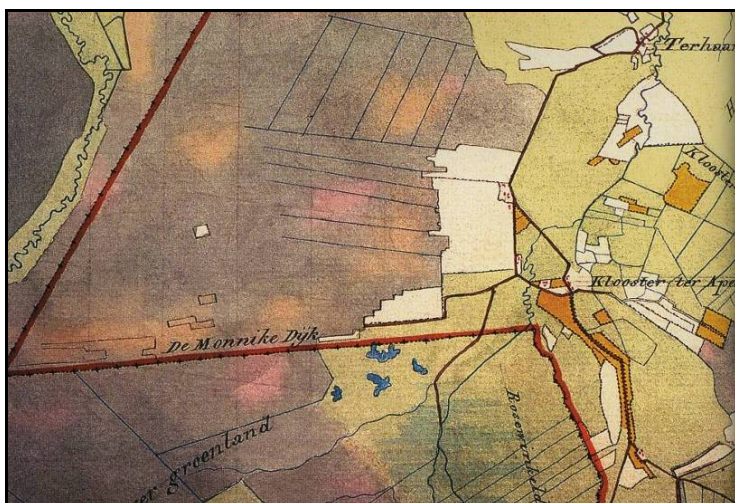
Op de binnenplaats van het klooster is tijdens archeologisch onderzoek een boerderijplattegrond uit de 12e à 13e eeuw gevonden (boerderij van het zogenaamde Gasselter type). Mogelijk betreft deze boerderij de uithof van het klooster Schildwolde. Rondom deze boerderij, direct buiten de muren van het latere kloostercomplex, liggen akkergronden (esgronden) die met het agrarisch gebruik van de boerderij te maken moeten hebben gehad.

Figuur 2: Links Kadastrale minuut van de dorpskern van Ter Apel rond 1830; rechts militaire topografische kaart uit 1830-1850 met het gebied De Klooster Veenen (bron: www.watwaswaar.nl).

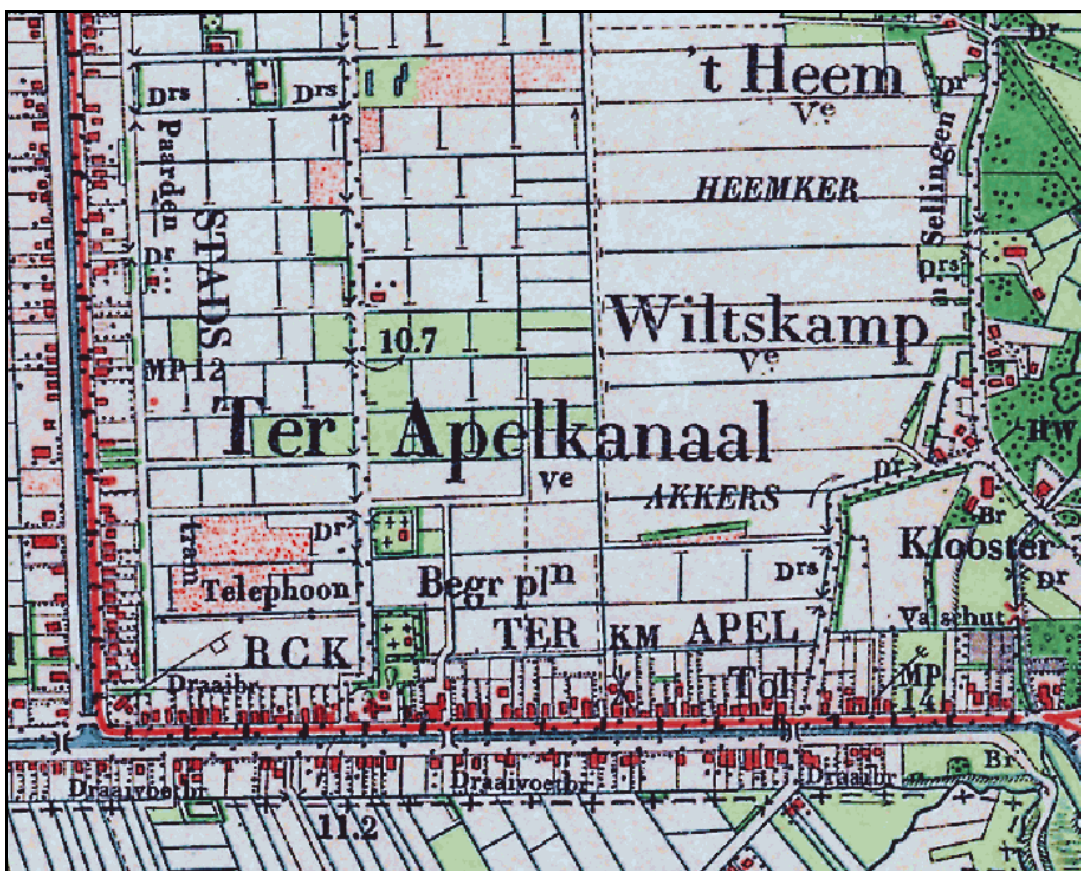
Ter Apel bestond in de vroege 19^e eeuw uit verspreide bebouwing rondom het kloostercomplex (zie figuur 2, linker kaartje). De historische dorpskern lag te midden van bossen. Ter plaatse van het huidige dorp Ter Apel lag in het midden van de 19^e eeuw nog een onontgonnen heidegebied. In de tweede helft van de 19^e eeuw breidde Ter Apel zich naar het westen uit. In 1856 was het Stads-Ter Apel-kanaal tot Ter Apel doorgetrokken. Aan weerszijden van het diep ontstond lintbebouwing bestaande uit herenhuizen, arbeiderswoningen, boerderijen en een rooms-katholieke kerk. Ook de verveners vestigden zich langs het kanaal. Vanaf die tijd werden de venen, zoals de Klooster Veenen, in ontginning genomen. Hoewel Ter Apel van oorsprong geen veenkolonie is, heeft het met deze lintbebouwing wel een veenkoloniaal karakter gekregen.

Op de kadastrale minuut uit het begin van de 19^e eeuw en een kaart uit de Atlas van Huguenin uit 1819-1829 is in het plangebied alleen bebouwing aanwezig rond het toen al voormalige kloostercomplex en langs de doorgaande weg van het historische Ter Apel naar Ter Haar. Het gaat om bebouwing bij de Wiltskamp en 't Heem. In het gebied ten westen van het kloostergebied is sprake van een strook bouwlandpercelen (Heemker Akkers) en woeste gronden (heidegebied).

Figuur 3: Uitsnede uit de Atlas van Huguenin (1819-1829).

Op de topografische kaart van 1850 (zie rechter kaartje van figuur 2) is te zien dat het gebied ten westen van de historische kern van Ter Apel nog steeds onbebouwd is. Rond 1900 (zie figuur 4) is Ter Apel wel uitgebreid met lintbebouwing langs het kanaal (Ter Apel Kanaal). Het huidige bebouwde gebied van Ter Apel kent rond 1900 nog steeds geen bebouwing. In recente tijd is het gebied ten noorden van de eerste lintbebouwing langs het kanaal verder ontwikkeld als woon- en industriegebied.

Figuur 4: Bonnekaart uit circa 1900 met de lintbebouwing langs het kanaal.

Geomorfologische en bodemkundige gegevens

De directe omgeving van Ter Apel ligt volgens de geomorfologische kaart (zie bijlage: Geomorfologische kaart) op een vlakte van ten dele verspoelde dekzanden (kaartcode: 2M9 en 2M14). Ten westen van Ter Apel is een veenkoloniale ontginningsvlakte aanwezig (kaartcode: 2M44 en 2M45). Aan de noordkant van het dorp komt een dekzandrug voor (kaartcode: 3K14). Ook rondom het plangebied zijn dekzandruggen en -koppen aanwezig. Ten oosten van het huidige Ter Apel ligt het rivierdal van de Ruiten Aa. De geomorfologische kaart geeft voor het dal van de Ruiten Aa en de Molen Aa een laaggelegen beekdalbodem zonder veen aan (kaartcode: 2R5). Ter Apel zelf is vanwege bebouwing niet gekarteerd (grijze vlakken op de kaart).

De bodemkaart (zie bijlage: Bodemkaart Ter Apel dorp) geeft over de huidige bebouwde kern van Ter Apel evenmin informatie, maar laat zien dat in de rest van het plangebied de volgende bodems aanwezig zijn:

- veldpodzolgronden met leemarm en zwak lemig fijn zand (bodemkaartcode: Hn21);
- moerige podzolgronden met humushoudend zanddek en moerige tussenlaag (code: zWp);
- moerige podzolgronden met een veenkoloniaal dek en een moerige tussenlaag (code: 1Wp);
- moerige eerdgronden met een zanddek en een moerige tussenlaag op zand (code: zWz);
- een langgerekte strook met beekeerdgronden tussen de historische kern van Ter Apel (kloosterterrein) en het huidige dorp (code: pZg23). Deze gronden liggen in het dal van de Ruiten Aa;
- gooreerdgronden (code: pZn21) langs het beekdal van de Ruiten Aa.

Archeologische waarden

Binnen het plangebied ligt één archeologisch waardevol terrein (geregistreerd op de Archeologische Monumenten Kaart (AMK) van de provincie Groningen). Het gaat om het kloostercomplex "Domus novae lucis" uit de late middeleeuwen/nieuwe tijd (monumentnummer 7414) (zie bijlagen: Kaart archeologie en Uitgebreide rapportage monumenten). In de omgeving van het plangebied ligt nog een aantal AMK-terreinen. Ten westen van het plangebied ligt op een dekzandkop (direct ten westen van de AG. Wildervanckweg) een nederzetting uit het mesolithicum (8800-4900 v. Chr.). Ten zuiden van Ter Apel is bij de aanleg van de N366 eveneens een soortgelijke vindplaats uit het mesolithicum aangetroffen. Ten noorden van Ter Apel, bij Ter Haar, liggen twee escomplexen (oude akkercomplexen) uit de late middeleeuwen. Ten oosten van het plangebied zijn op een dekzandkop de resten van een nederzetting uit het neolithicum (5300-2000 v. Chr.) aangetroffen. Bij Barnflair, ten zuiden van Ter Apel) ligt een gerestaureerde schans uit de 17de eeuw.

Uit het plangebied is een aantal archeologische waarnemingen bekend (geregistreerd in de archeologische database ARCHIS). Binnen het kloostercomplex AMK-terrein 7414) gaat het om de volgende waarnemingen:

- een hielbijl uit de late bronstijd (1100-800 v. Chr.) (waarnemingsnummer 18475);
- sporen en greppels uit de nieuwe tijd (vanaf 1500 na Chr.) (nr. 22121);
- een muntvondst uit de late middeleeuwen (nr. 37461);
- funderingsresten van huizen en de poort van het kloostercomplex (nr. 39931);
- kloostercomplex (nr. 39934);
- vondstmateriaal uit de late middeleeuwen (nrs. 138862 en 138863);

In de rest van het plangebied zijn de volgende waarnemingen gedaan:

- een muntvondst uit de late middeleeuwen ten zuiden van het kloostercomplex (nr. 37462);
- een vuurstenen bijl van de Trechterbekercultuur (3400-2850 v. Chr.) (nr. 39932);
- een gedeelte van een bronzen zwaard uit de late bronstijd (1100-800 v. Chr.) (nr. 39933);
- greppel en vondstmateriaal uit de late middeleeuwen (nr. 238332).

Uit de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend uit het neolithicum, bronstijd en late middeleeuwen.

Cultuurhistorische en cultuurlandschappelijke waarden

Veendijk

Op de toenmalige grens tussen de provincies Groningen en Drenthe liep de "Monnik Dijk" die vanuit de historische kern van Ter Apel tot ver de woeste gronden in liep. Mogelijk hebben we hier te maken met een oude veendijk die moest voorkomen dat het zure veenwater uit zuidelijker gelegen veengebied naar de in ontginning genomen Klooster Veenen kon afstromen. Deze oude dijk moet nog deels zichtbaar zijn ten zuiden van de bebouwing aan de zuidkant van het Ter Apelerkanaal.

Tram- en spoorwegen

Ter Apel heeft zich aan het begin van de 20ste eeuw ontwikkeld tot een verkeersknooppunt. Verschillende tramwegen en een spoorlijn kwamen in Ter Apel bij elkaar. Vanaf het eind van de 19de eeuw was Ter Apel vanaf Stadskanaal bereikbaar met de paardentram en aan het begin van de 20ste eeuw werden stoomtramwegen doorgetrokken naar Ter Apel. Bovendien werd in die tijd de spoorlijn van Stadskanaal naar Ter Apel aangelegd.

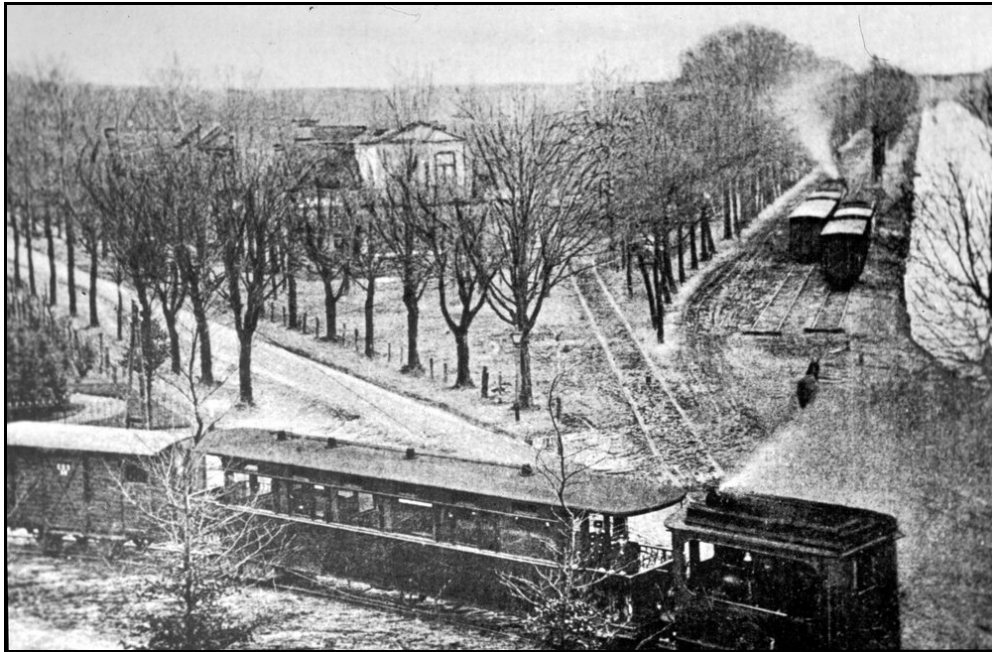

Paardentram

In 1879 werd een paardentramlijn aangelegd tussen Zuidbroek en Stadskanaal. In 1895 werd deze lijn verlengd naar Ter Apel en heeft tot 1923 gefunctioneerd. De remise van de paardentram stond aan het begin van de Oosterstraat, tegelijk het begin/eindpunt van de paardentram in Ter Apel.

Stoomtram

De Stoomtramweg-Maatschappij Oostelijk Groningen legde een lijn aan tussen Winschoten en Ter Apel en in 1915 werden de diensten op deze lijn gestart. In Ter Apel sloot deze lijn aan op stoomtreinen van de DSM (Dedemvaartsche Stoomtramweg-Maatschappij) (Emmercompascuum-Ter Apel 1907) en EDS (Emmen-Ter Apel 1910). De verbinding tussen de OG en EDS komt tot stand in 1921 en tussen OG en DSM in 1925.

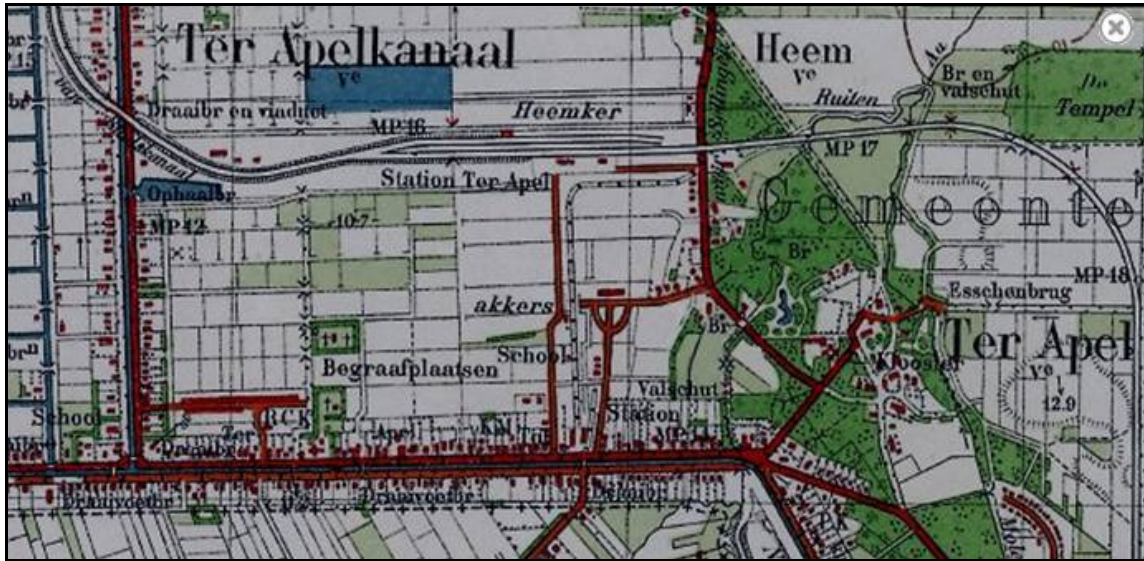

Figuur 5: Knooppunt van tramlijnen in Ter Apel (bron: website Oud ter Apel).

Spoorlijn S.T.A.R.

Rond 1920 heeft de Groningsch-Drentsche Spoorwegmaatschappij Stadskanaal-Ter Apel-Rijksgrens (S.T.A.R.) de spoorlijn van Stadskanaal via Ter Apel naar de Duitse grens (bij Rütenbrock) laten aanleggen. Het was de bedoeling dat de lijn aan zou sluiten op het Duitse spoorwegennet, maar vanwege de slechte economische situatie in Duitsland is daar niets van terecht gekomen. In 1924 werd de lijn in dienst genomen en twee jaar later werd reeds het tracé van Ter Apel naar de Duitse grens opgeheven. Bij tijd en wijle stopte het passagiers- en goederenvervoer op deze lijn tussen Stadskanaal en Ter Apel, maar in betere tijden was het spoor weer in gebruik. De NS nam in 1959 het goederenvervoer over van de S.T.A.R., maar ging in 1972 tot sluiting van deze lijn over. In de jaren die volgden werden delen van de spoorlijn (spoordijk) en kunstwerken ontmanteld en bijbehorende gebouwen afgebroken.

De spoorlijn liep indertijd midden door het huidige dorp Ter Apel (zie figuur 6) en liep met een boog om het voormalige kloostercomplex heen en daarna zuidwaarts richting Barnflair. Het oude tracé van de spoorlijn en het spooreplacement is nog steeds zichtbaar als groenstrook en spoordijk in Ter Apel zelf en daarbuiten. In Ter Apel herinnert een aantal bouwwerken nog aan de tijd dat de spoorlijn in gebruik was, namelijk een brugwachterswoning en een bijgebouw van het station. Het station van Ter Apel zelf is in 1990 afgebroken.

Figuur 6: Topografische kaart uit circa 1930 met daarop aangegeven het stationsemplacement met station van Ter Apel.

Archeologische verwachting

In het plangebied kunnen resten uit de steentijd, bronstijd en middeleeuwen verwacht worden. Deze resten zijn met name op de dekzandruggen en -koppen te verwachten en dan valt te denken aan sporen, structuren en resten die te maken hebben met bewoning, begraving, akkerbouw en infrastructuur.

Op grond van de bodemkundige en geomorfologische eenheden zijn de verwachtingswaarden voor het plangebied "Ter Apel dorp" opgesteld. Vooral de bodems waarin podzolvorming heeft plaatsgevonden, zijn in deze van belang. Bewoningsresten uit de prehistorie (steentijd) bevinden zich vooral op dergelijke bodems. De aanwezigheid van een podzolbodem duidt op goede ontwatering van het dekzand en de prehistorische mens had een bewoningsvoorkeur voor dergelijke droge bodems. Binnen het plangebied komen de volgende podzolbodems voor: veldpodzolgronden, leemarm en zwak lemig fijn zand (bodemkaartcode Hn21), moerige podzolgronden met een veenkoloniaal dek en een moerige tussenlaag (bodemkaartcode iWp), moerige podzolgronden met een zavel- of een kleidek en een moerige tussenlaag (bodemkaartcode kWp) en moerige podzolgronden met een humushoudend zanddek en een moerige tussenlaag (bodemkaartcode zWp). Bovengenoemde podzolbodems dienen een hoge verwachting te krijgen. Het gaat hier met name om een hoge verwachting op het aantreffen van nederzettingssporen, grafvelden, oude akkercomplexen en oude infrastructuur.

Rivier- en beekdalen zijn daarentegen kansrijk op het aantreffen van archeologische resten en voorwerpen die te maken hebben met het gebruik van rivieren en beken als vaarroute en offerplaats (o.a. stenen en bronzen bijlen en pijlpunten). Daarnaast kunnen er dumpplaatsen voor nederzettingafval, visfinken of visweren, houten constructies (o.a. brugpeilers, houten wegen en steigers) en voorden aanwezig zijn. In deze dalen komen beekerdgronden (bodemkaartcode pZg23). De dalen hebben een hoge verwachting gekregen op het aantreffen van de hiervoor genoemde resten, maar een lage verwachting waar het nederzettingssporen, grafvelden, etc. betreft.

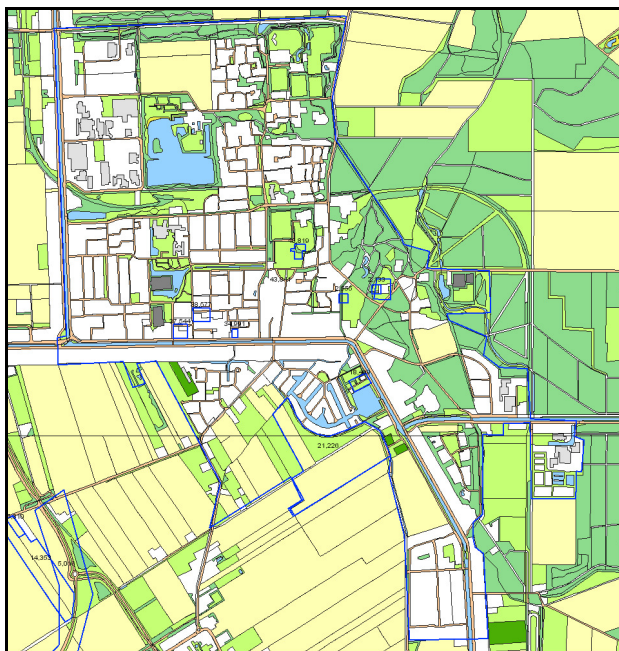
Een lage verwachting geldt voor de gebieden waar gooreerdgronden (bodemkaartcode pZn21) en moerige eerdgronden met een zanddek en een moerige tussenlaag op zand (bodemkaartcode zWz) voorkomen. Daarnaast krijgen de na-oorlogse nieuwbouwwijken, de stroken lintbebouwing aan weerszijden van het Ter Apelkanaal, de nieuwe uitbreidingen rond Ter Apel en de bedrijventerreinen een lage verwachting.

Op de bijgevoegde verwachtingskaart van het plangebied Ter Apel dorp staan de archeologische waarden en verwachtingswaarden aangegeven. Het archeologisch waardevolle terrein staat als een hardroze vlak op deze kaart aangegeven; de gebieden met een hoge archeologische verwachting hebben een lichtroze kleur gekregen; de rivier- en beekdalen staan aangegeven met een oranje blokkering vanwege de hoge verwachting op het aantreffen van dumpplaatsen, etc.; de overige gebieden hebben een lage verwachting (groene vlakken).

Onderzoeksmeldingen

Voor delen van het plangebied Ter Apel dorp hebben in het recente verleden verschillende bureauonderzoeken en veldonderzoeken plaatsgevonden.

Figuur 7: Locaties waarvoor in de afgelopen jaren archeologische onderzoeken hebben plaatsgevonden (blauw omlinjnde gebieden).

Op het kloosterterrein van Ter Apel hebben verschillende archeologische onderzoeken plaatsgevonden in verband met de uitbreiding van het museum. Voorafgaand aan de bouw van de nieuwe vleugel zijn opgravingen uitgevoerd. Ten behoeve van ruimtelijke ontwikkelingen in Ter Apel hebben bureauonderzoeken en veldonderzoeken plaatsgevonden. Het gaat om bureauonderzoeken in de huidige kern van Ter Apel. Vanwege de daar aanwezige bebouwing werd vervolgonderzoek niet noodzakelijk geacht. In het gebied ten zuiden van de Rundezoom (Rundedal 2^e fase) heeft in 2007 een inventariserend veldonderzoek plaatsgevonden met als uitkomst dat de kans op aanwezigheid van archeologische waarden gering is. Archeologisch vervolgonderzoek werd volgens dit rapport (Steekproefrapport 2007-02/10) niet nodig geacht. In het Rundedal aan de oostkant van dit plangebied, moet de gemeente echter wel verdacht zijn op de aanwezigheid van offervondsten en constructies zoals is beschreven op pagina 6 onder de archeologische verwachtingswaarden.

Overweging en advies

In het dorp Ter Apel ligt één archeologisch waardevol terrein, namelijk het voormalige kloostercomplex. Voor dit terrein dient gestreefd te worden van behoud "in situ". Daarnaast kent het overgrote deel van het plangebied een hoge archeologische verwachting op het aantreffen van resten, sporen en structuren uit de prehistorie – late middeleeuwen. Het rivierdal van de Ruiten Aa/Runde kent daarnaast een hoge verwachting op het aantreffen van onder andere offers, houten constructies, etc.

Het overgrote deel van het huidige bebouwde gebied binnen het dorp Ter Apel krijgt ondanks de aanwezigheid van voor de archeologie kansrijke bodems een lage verwachting in verband met de bebouwing die hier in de loop van de 20ste eeuw is neergezet. Alleen de gebieden die op dit moment nog niet als woonwijk of industrieterrein in gebruik zijn genomen en waar podzolbodems of beekerdgronden liggen, krijgen een hoge verwachting toegekend (zie bijlage: Verwachtingskaart archeologie Ter Apel dorp).

Advies over het opnemen van het aspect archeologie in het bestemmingsplan "Ter Apel dorp"

In het ons toegestuurde concept van het bestemmingsplan "Ter Apel dorp" is de archeologie nog niet geheel juist meegenomen. In de Toelichting wordt in paragraaf 4.8 te algemeen aangegeven hoe de gemeente Vlagtwedde om dient te gaan met archeologische (verwachtings)waarden. Op pagina 36 wordt de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden genoemd. In de provincie Groningen wordt niet met deze kaart gewerkt omdat de IKAW niet echt betrouwbaar is voor het Groningse grondgebied. Een groot aantal gemeenten in de provincie Groningen heeft reeds een eigen Beleidskaart Archeologie. Vlagtwedde heeft deze kaart nog niet, maar heeft hier in het kader van de vervaardiging van het bestemmingsplan buitengebied al wel op geanticipeerd.

Op pagina 36 van het concept bestemmingsplan staat bij AMK aangegeven dat de waardering van de AMK-terreinen is opgesteld door de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek. Toen de AMK werd vervaardigd (samenwerkingsproject tussen de provincie en de ROB) was er sprake van de Rijksdienst voor het

Oudheidkundig Bodemonderzoek, maar intussen heet de dienst de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Deze naam zal dan ook gebruikt moeten worden in het bestemmingsplan. Daarbij zou men in dit deel van de paragraaf niet alle soorten AMK-terreinen moeten noemen, maar alleen het "terrein van hoge archeologische waarde" (de status die het kloosterterrein Ter Apel kent). De laatste twee alinea's met de tekst over de Indiatieve Kaart van Archeologische Waarden moeten niet in dit bestemmingsplan meegenomen worden. Men zou hiervoor kunnen aansluiten bij de tekst in het bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Vlagtwedde.

Omdat een eigen archeologische beleidskaart nog ontbreekt bij de gemeente Vlagtwedde, is er in het bestemmingsplan buitengebied voor gekozen om voor het AMK-terrein de bestemming WR-a 1 te kiezen en de archeologische verwachtingswaarden onder te brengen onder bij WR-a 2. Archeologische (verwachtings)waarden dienen beschermd te worden door bodemingrepen in dergelijke gebieden te koppelen aan bouwregels en een omgevingsvergunning voor aanlegactiviteiten. Omgevingsvergunningen zullen alleen worden verleend wanneer er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de archeologische (verwachtings)waarden. Bij de bouwregels en omgevingsvergunning wordt in de meeste gevallen een archeologisch bureauonderzoek vereist.

Aanbevolen wordt om ook zichtbare cultuurhistorisch en cultuurlandschappelijk waardevolle elementen zoals de veendijk en de spoordijk van de S.T.A.R. op te nemen op de plankaart en in de regels. Zo is ten noorden van de Havenstraat nog steeds een deel van de spoorbaan en het stationsemplacement "zichtbaar".

Waar het gaat om de bestemmingsregels wordt het volgende geadviseerd:

- het AMK-terrein krijgt de bestemming Wr-a 1: aan bodemingrepen groter dan 50 m² in het AMK-terrein van het kloostercomplex dienen bouwregels en een omgevingsvergunning voor aanlegactiviteiten gekoppeld te worden (Wr-a 1).
- de gebieden met een hoge archeologische verwachtingswaarde krijgen de bestemming Wr-a 2: aan bodemingrepen groter dan 100 m² moeten eveneens bouwregels en een omgevingsvergunning voor aanlegactiviteiten gekoppeld worden.

Bijlagen:

- Verwachtingskaart archeologie Ter Apel dorp;
- Uitsnede uit de Bonnekaart van circa 1900. Ter Apel en omgeving;
- Uitsnede uit de kadastrale minuut uit circa 1830;
- Uitsnede uit de kadastrale minuut uit circa 1830 met daar overheen een projectie van de huidige topografie;
- Geomorfologische kaart Ter Apel dorp;
- Bodemkaart Ter Apel dorp;
- Kaart archeologie Ter Apel dorp;
- Uitgebreide rapportage monumenten;
- Uitgebreide rapportage waarnemingen.

Geraadpleegde bronnen en kaarten

Archeologische Monumentenkaart

Bongers, J.M.G., Zuidhorn 2007, *Ter Apel: Rundedal 2^e fase (Gr.)*, Steekproefrapport 2007-02/10.

Brood, P., A.H. Huussen & J. van der Kooi, 1999. *Nieuwe Groninger Encyclopedie*. REGIO-Projekt Uitgevers.

Grote Historische topografische Atlas Groningen ± 1900 – 1930, schaal 1: 25000. Uitgeverij Nieuwland, 2006. Tilburg.

Grote Historische Atlas van Nederland, 1: 50000. Deel 2: Noord-Nederland 1851 – 1855. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. Groningen.

Luchtfoto's Google Earth.

Minuutplans uit het begin van de negentiende eeuw (www.watwaswaar.nl)

Schreijer, E., Zuidhorn 2006, *Een archeologisch bureauonderzoek voor de jachthaven in Ter Apel, gemeente Vlagtwedde (Gr.)*, Steekproefrapport 2006-03/20.

Schroor, M & J. Meijering, 2007. *Golden Raand, Landschappen van Groningen*. In Boekvorm Uitgevers, Assen.

Snijders, F.L., 1985. *Fysische geografie in de provincie Groningen*. Milieu- en landschapsonderzoek Provinciaal Planologische Dienst. Groningen.

Stiboka, 1985. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1: 50.000*. Stiboka, Wageningen (Toelichting gepubliceerd in 1986; kaartopname door A.E. Clingeborg et al.).

Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2005. *De atlas van Huguenin; militair-topografische kaarten van Noord-Nederland, 1819-1829*. Historische inleiding en samenstelling door H.J. Versfelt en M. Schroor. Heveskes Uitgevers/Drentse Historische Vereniging, Groningen/Veendam.

Archeologische periodes

paleolithicum	tot 8800 v.Chr.
paleolithicum vroeg	tot 300000 C14
paleolithicum midden	300000 – 35000 C14
paleolithicum laat	35000 C14 - 8800 v.Chr.
paleolithicum laat A	35000 - 18000 C14
paleolithicum laat B	18000 C14 -8800 v.Chr.
mesolithicum	8800 - 4900 v.Chr.
mesolithicum vroeg	8800 - 7100 v.Chr.
mesolithicum midden	7100 - 6450 v.Chr.
mesolithicum laat	6450 -4900 v.Chr.
neolithicum	5300 - 2000 v.Chr.
neolithicum vroeg	5300 - 4200 v.Chr.
neolithicum vroeg A	5300 - 4900 v.Chr.
neolithicum vroeg B	4900 - 4200 v.Chr.
neolithicum midden	4200 - 2850 v.Chr.
neolithicum midden A	4200 - 3400 v.Chr.
neolithicum midden B	3400 - 2850 v.Chr.
neolithicum laat	2850 - 2000 v.Chr.
neolithicum laat A	2850 - 2450 v.Chr.
neolithicum laat B	2450 - 2000 v.Chr.
bronstijd	2000 - 800 v.Chr.
bronstijd vroeg	2000 - 1800 v.Chr.
bronstijd midden	1800 - 1100 v.Chr.
bronstijd midden A	1800 - 1500 v.Chr.
bronstijd midden B	1500 - 1100 v.Chr.
bronstijd laat	1100 - 800 v.Chr.
ijzertijd	800 - 12 v.Chr.
ijzertijd vroeg	800 - 500 v.Chr.
ijzertijd midden	500 - 250 v.Chr.
ijzertijd laat	250 - 12 v.Chr.
Romeinse tijd	12 v.Chr. - 450 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg	12 v.Chr. - 70 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg A	12 v.Chr. - 25 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg B	25 - 70 n.Chr.
Romeinse tijd midden	70 - 270 n.Chr.
Romeinse tijd midden A	70 - 150 n.Chr.
Romeinse tijd midden B	150 - 270 n.Chr.
Romeinse tijd laat	270 - 450 n.Chr.
Romeinse tijd laat A	270 - 350 n.Chr.
Romeinse tijd laat B	350 - 450 n.Chr.
middeleeuwen	450 - 1500 n.Chr.
middeleeuwen vroeg	450 - 1050 n.Chr.
middeleeuwen vroeg A	450 - 525 n.Chr.
middeleeuwen vroeg B	525 - 725 n.Chr.
middeleeuwen vroeg C	725 - 900 n.Chr.
middeleeuwen vroeg D	900 - 1050 n.Chr.
middeleeuwen laat	1050 - 1500 n.Chr.
middeleeuwen laat A	1050 - 1250 n.Chr.
middeleeuwen laat B	1250 - 1500 n.Chr.
nieuwe tijd	1500 – heden
nieuwe tijd A	1500 - 1650 n.Chr.
nieuwe tijd B	1650 - 1850 n.Chr.
nieuwe tijd C	1850 – heden

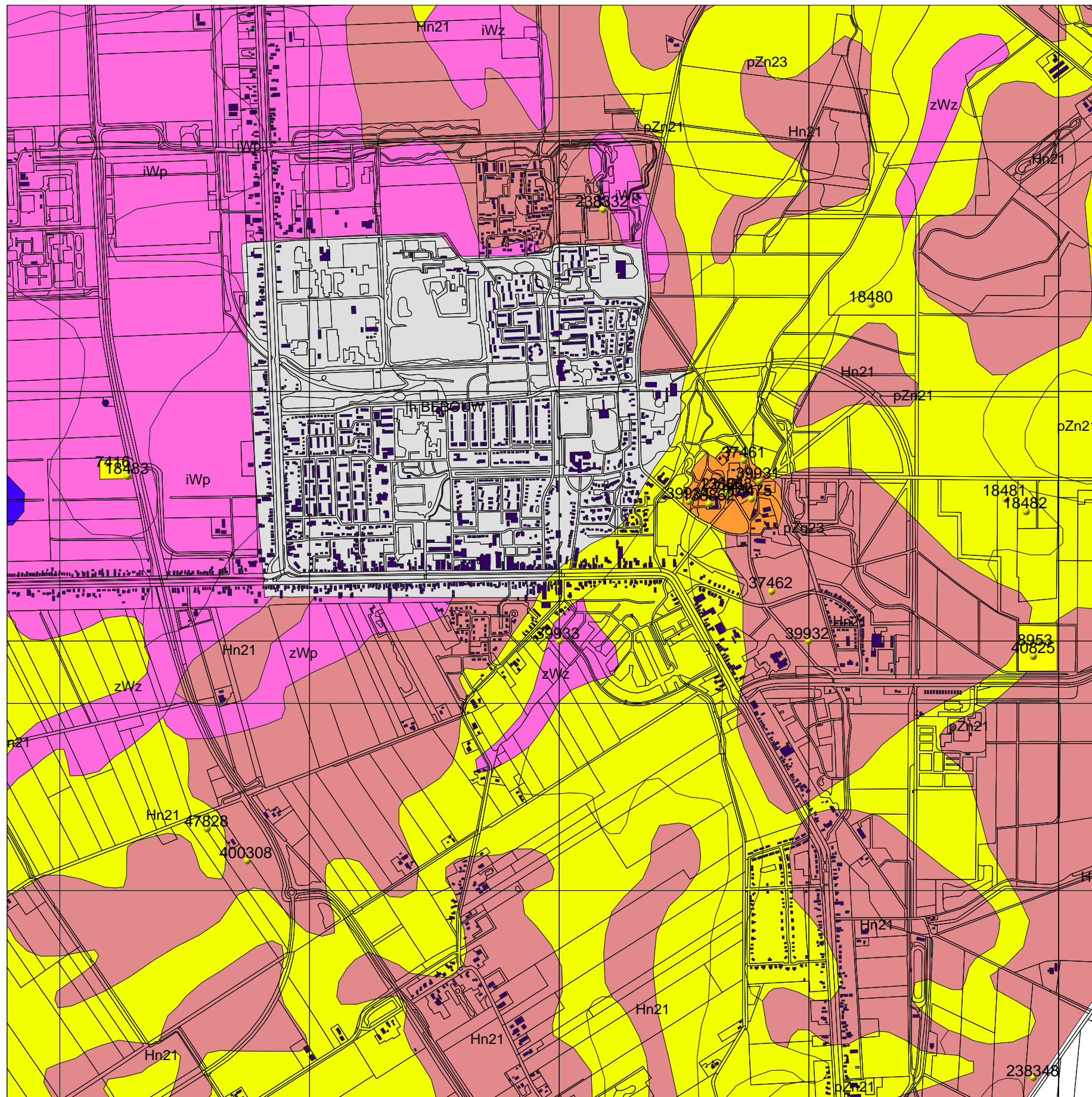

Bodemkaart Ter Apel dorp

Combinatiekaart AMK, bodemkaart en ARCHIS

27-10-2010

270171 / 546548

265789 / 542166

Legenda

● WAARNEMINGEN

■ HUIZEN

□ GRID_1KM

□ TOP10 ((c)TDN)

MONUMENTEN

■ archeologische waarde

■ hoge archeologische waarde

■ zeer hoge archeologische waarde

■ zeer hoge arch waarde, beschermd

BODEM ((c)Alterra)

■ Associaties

■ Brikgronden

■ Bebouwing

■ Dijk, bovenlandstrook

■ Dikke eerdgronden

■ Fluviatile afz ouder pleistoceen

■ Groeve, gegraven, mijnstort

■ Kalksteenverwerkingsgronden

■ Oude rivierkleigronden

■ Overige oude kleigronden

■ Ondiepe keileemgronden

■ Leemgronden

■ Zeekleigronden

■ Mariene afz ouder pleistoceen

■ Niet-gerijpte minerale gronden

■ Oude bewoningsplaatsen

■ Rivierkleigronden

■ Kalkh lutumarme gronden

■ Veengronden

■ Moerige gronden

■ Water, moeras

■ Podzolgronden

■ Kalkloze zandgronden

0 1 km

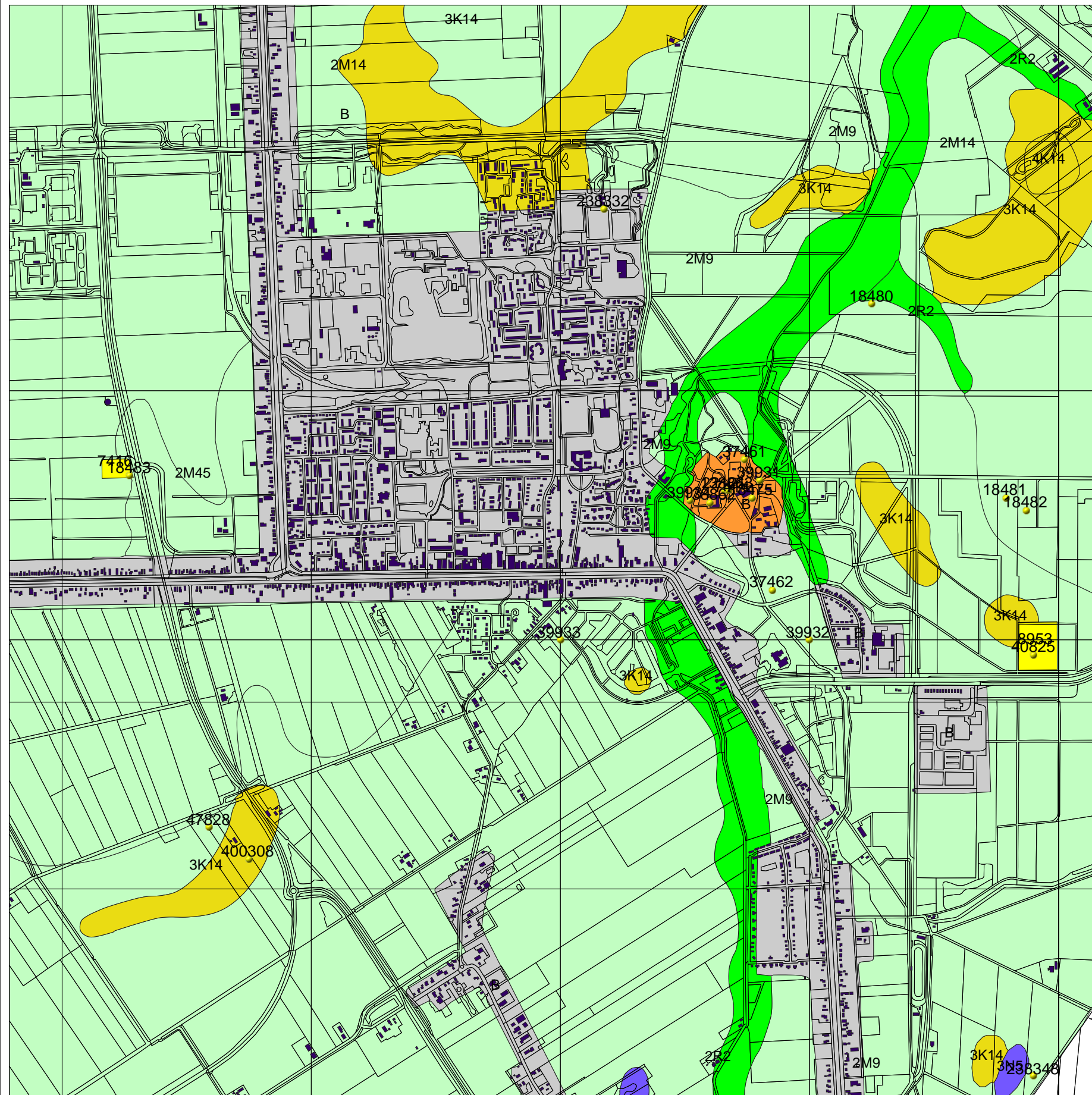
Archis2
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Geomorfologische kaart Ter Apel dorp

27-10-2010

Combinatiekaart AMK, geomorfologische kaart en ARCHIS

270171 / 546548

265789 / 542166

Legenda

- WAARNEMINGEN
 - HUIZEN
 - GRID_1KM
 - TOP10 ((c)TDN)
- ### MONUMENTEN
- archeologische waarde
 - hoge archeologische waarde
 - zeer hoge archeologische waarde
 - zeer hoge arch waarde, beschermd
- ### GEOMORFOLOGIE ((c)Alterra)
- Wanden
 - Hoge heuvels en ruggen
 - Terpen
 - Hoge duinen
 - Plateaus
 - Terrassen
 - Plateau-achtige vormen
 - Waaivormige glooiingen
 - Niet-waaivormige glooiingen
 - Lage ruggen en heuvels
 - Welvingen
 - Vlakten
 - Laagten
 - Ondiepe dalen
 - Matig diepe dalen
 - Diepe dalen
 - Water
 - Bebouwing
 - Overig (Dijken etc)

0 1 km

Archis2

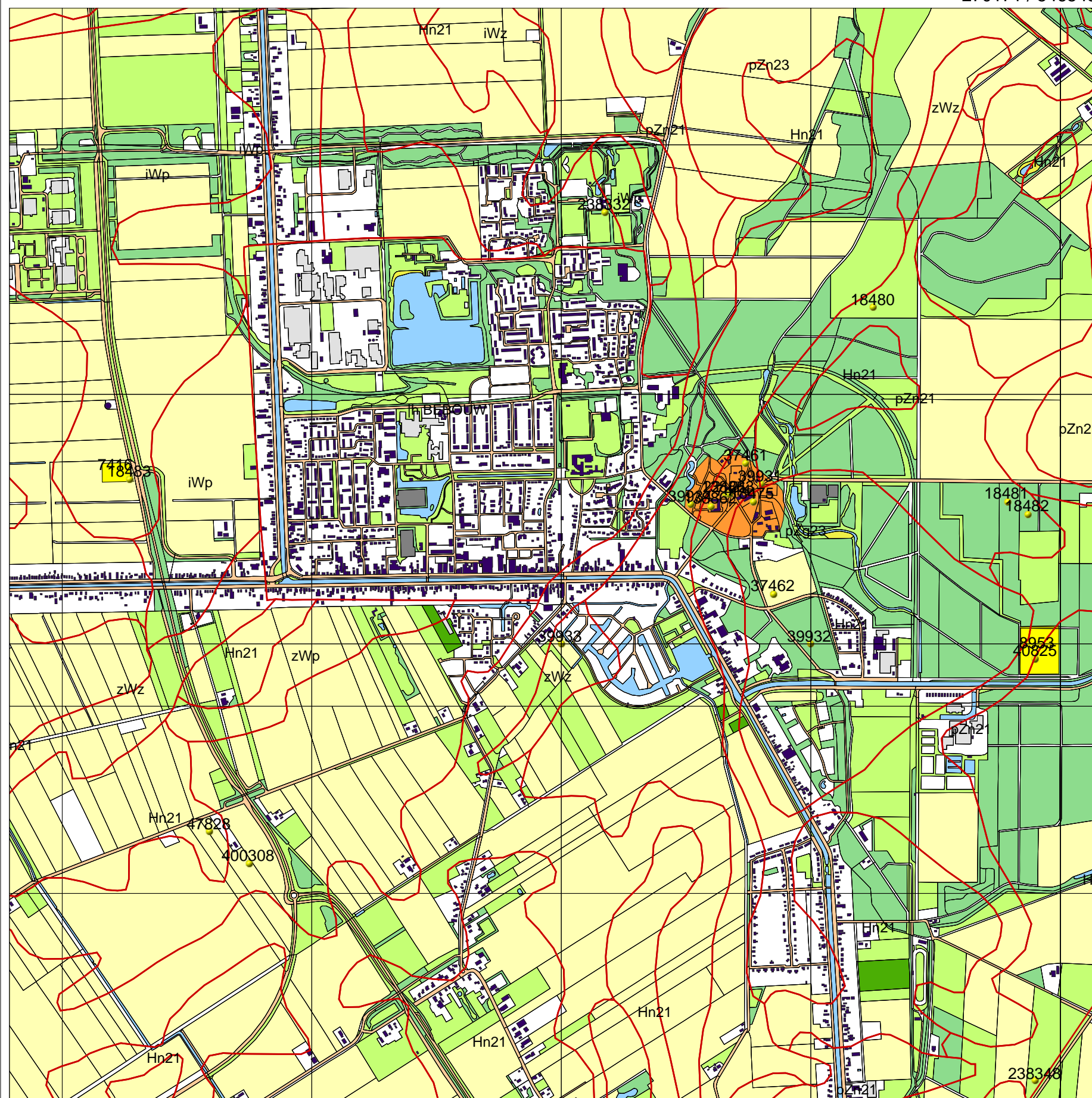
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Kaart archeologie Ter Apel dorp

27-10-2010

Combinatiekaart AMK, bodemkaart en ARCHIS

270171 / 546548

265789 / 542166

Legenda

- BODEM ((c)Alterra)
- GRID_1KM
- WAARNEMINGEN
- HUIZEN
- TOP10 ((c)TDN)

MONUMENTEN

- archeologische waarde
- hoge archeologische waarde
- zeer hoge archeologische waarde
- zeer hoge arch waarde, beschermd

TOP10 ((c)TDN)

- bebouwd gebied
- doorgaande wegen
- bos
- bouwland
- weiland
- boomgaard/kwekerij
- heide
- zand
- begraafplaats
- water
- overig bodemgebruik

0 1 km

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr:	7414	Oppervlakte:	98.195 m2
CMA-nr:	18A - 001		
Status:	Terrein van hoge archeologische waarde		
Toponiem:	T KLOOSTER		
Plaats:	Ter Apel		
Gemeente:	Vlagtwedde		
Provincie:	Groningen		
Coördinaten:	268695 / 544592		
Terreinbeheerder:	Niet van toepassing		
Onderzoek:	Onderzoeksnr 362, Archeologisch: geofysisch onderzoek, gereedgemeld op 26-01-2000		
Onderzoek:	Onderzoeksnr 363, Archeologisch: geofysisch onderzoek, gereedgemeld op 26-01-2000		

Complexen

Complextype

Begindatering

Einddatering

Klooster(complex)	Middeleeuwen laat	Middeleeuwen laat
-------------------	-------------------	-------------------

Beschrijving

In 1216 werd hier een kapel gesticht die uitgroeide tot een klooster maar in 1400 verplaatst werd naar Scharmer. In 1464 werd op het terrein een nieuw klooster gesticht.

CAA: 18AN-1, -4, -9, -19, -21

Grondgebruik: bebouwing/bos

De westvleugel van het klooster is verdwenen, en in 1834 werd de bo-venverdieping gesloopt. De rest van het klooster inclusief de kerk staan nog overeind en zijn gerestaureerd. Op het kloosterterrein stonden onder andere een ziekenhuis, een gasthuis, een bak- en brouwhuis, een poortgebouw, twee watermolens en verscheidene stallen en schuren. Van het poortgebouw zijn bij opgravingen in 1966 resten gevonden. Naar de overige gebouwen is nog geen onderzoek gedaan. In een bouwput in 1992 werden niet nader gedateerde grondsporen waargenomen. Ook werd in 1989 een kleine muntschat gevonden, mogelijk uit de periode vlak voor de kloosterstichting. Nog in de 18e eeuw was het terrein grotendeels omringd door een dubbele gracht met een bijbehorende watermolen. Het kloosterterrein is aangelegd op de zuidelijke punt van een zandrug.

Opgraving; 1966; BAI (J.Boersma)

Metaaldetectie in leidingsleuf; 1989; amateur (R.A.Regtop)

Waarnemingen in bouwput; 1992; prov.arch. (Henry Groenendijk) Waarnemingen tijdens bouwwerkzaamheden (aanleg nieuwe vleugel museum); 24-08-2000; GIA/ARC.

Documentatie

Type:	Tekening
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	copie; plattegron klooster uit Peters 1912
Type:	Verslag
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	copie; Schuitema Meijer 1967
Type:	Verslag
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	copie; Schutter 1965
Type:	Krantenartikel
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	Groninger Dagblad 20/02/01

Literatuur

Kempen, P.A.M.M. van & A.E., Kattenberg 2000, in: RAAP-rapport (Regionaal Archeologisch Archiverings Project, Amsterdam) 2000-431/M

-- 1947 --, p. 57-66, in: Heemschutserie, dl. 51

SCHUTTER, G.N. 1965 ter Apel (p.18), in: Kloosters in stad en lande

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Peters, C.H. 1912 , in: Oud-Groningerland

PETERS, C.H., 1898 , in: Drentsche Almanak

OZINGA, M.D., 1934 Het voormalig klooster Ter Apel (p.3), in: NKNOB

VAN DER LEEUW, J.R., 1941 De voorgeschiedenis van het klooster Ter Apel, in: Der Clercke Cronicke

DE VOS TOT NEDERVEEN CAPPEL, C.L. 1934 , in: Geschiedenis en beschrijving van het voormalig Klooster Ter Apel

SCHUIJTEMA MEIJER, T.A., 1967 Het Klooster Ter Apel (p.3-4), in: Groninger Agenda (uitgave Bureau Vreemdelingenverkeer Groningen)

RIJKSDIENST VOOR DE MONUMENTENZORG 1995 De kloosterenclave in Ter Apel. Een visie op behoud en ontwikkeling., in: Cultuurhistorische verkenning

BOERSMA, J. 1966 klooster Ter Apel, in: BKNOB

Datema, R.R. 2005 Inspectierapport archeologische monumenten op de terreinen van district Oost-Groningen, Staatsbosbeheer directie Noord, in: Rapport stichting Archeologische Monumentenwacht Nederland 05-019

Datema, R.R. 2007 Inspectierapport archeologische monumenten op terreinen van Staatsbosbeheer Regio Noord, Friesland en Groningen , in: Rapport Stichting Archeologische Monumentenwacht Nederland

Datema, R.R. 2002 Beschrijving van de bestaande toestand van de archeologische monumenten op terrein van staatsbosbeheer groningen-Drenthe , in: Rapport Stichting Archeologische Monumentenwacht Nederland

Datema, R.R. 2004 Archeologische monumenten op de terreinen van district Oost-Groningen staatsbosbeheer directie Noord , in: Rapport Stichting Archeologische Monumentenwacht Nederland

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	18475	Vondstmelding:		Extern nr:	
Objectcode:	18AN-9			Onderzoeksmelding:	
Coördinaten:	268770 / 544570				
Toponiem:	TER APEL				
Plaats:	Ter Apel				
Gemeente:	Vlagtwedde				
Provincie:	Groningen				
Vinder/datum:	Particulier / 03-1985				
Invoerder/datum:	Particulier / 07-03-1988				
Beschrijver/datum:	Groenendijk / 13-12-1989				
Verwerving:	Niet-archeologisch: graafwerk	Geomorfologie:	Onbekend		
Grondgebruik:	Onbekend	NAP maaiveld:			

Beschrijving

RCC: DOCUMENTATIERCC: VERSLAG FOTO TEKENING BAI GROENENDIJK

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Eems-cultuur
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Brons		
Code algemeen:	Hielbijl	Begindatering:	Bronstijd laat: 1100 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd laat: 1100 - 800 vC
Toelichting:	'BIJL' (E.D.: ZIE SCRIPTIE HIELKEMA 1994 VOOR SUBTYPE)		

Collectie

Beheerder:	Particulier
Toelichting:	Niets ingevuld

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 18480 **Vondstmelding:** **Extern nr:**
Objectcode: 18AN-14 **Onderzoeksmelding:**
Coördinaten: 269250 / 545350
Toponiem: TEMPELBOSCH
Plaats: Ter Apel
Gemeente: Vlagtwedde
Provincie: Groningen
Vinder/datum: Onbekend / 9999
Invoerder/datum: PROVINCIAAL MUSEUM GRONINGEN/MUSEUM VOOR STAD EN LANDE / 9999
Beschrijver/datum: PROVINCIAAL MUSEUM GRONINGEN/MUSEUM VOOR STAD EN LANDE / 05-1975
Verwerving: Niet-archeologisch: onbepaald **Geomorfologie:** Onbekend
Grondgebruik: Akkerbouw/tuinbouw/bouwvoor **NAP maaiveld:**

Vondsten

Complex: Onbekend **Cultuur:** Onbekend
Aantal: 1 **Toestand:** Compleet
Materiaal: Vuursteen
Code algemeen: Bijl **Begindatering:** Neolithicum vroeg B: 4900 - 4200 vC
Code specifiek: Niet van toepassing **Einddatering:** Neolithicum laat B: 2450 - 2000 vC
Toelichting: 'NEO' (E.D.: HET ZWAARTEPUNT VAN VUURSTENEN BIJLEN VALT WSCH. IN NEOM-NEOL)

Documentatie

Type: Verslag
Beheerder: Onbekend
Toelichting: Verslag Groenendijk

Collectie

Beheerder: PROVINCIAAL MUSEUM GRONINGEN/MUSEUM VOOR STAD EN LANDE
Toelichting: GM 1975/V1

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	22121	Vondstmelding:		Extern nr:	
Objectcode:	18AN-19			Onderzoeksmelding:	
Coördinaten:	268660 / 544600				
Toponiem:	KLOOSTER TER APEL				
Plaats:	Ter Apel				
Gemeente:	Vlagtwedde				
Provincie:	Groningen				
Vinder/datum:	Particulier / 10-1992				
Invoerder/datum:	Particulier / 21-10-1992				
Beschrijver/datum:	Groenendijk / 25-11-1992				
Verwerving:	Niet-archeologisch: graafwerk	Geomorfologie:	Onbekend		
Grondgebruik:	Onbekend	NAP maaiveld:			

Beschrijving

Melding R. Hofsteenge over sporen in bouwput voor schaapskooi naast hetklooster Ter Apel. Op dezelfde plek zou vroeger al eens een schaapskooi hebben bestaan. Duiding/datering sporen niet te geven.

Vondsten

Complex:	Economie, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Grondspoor/grondverkleuring	Begindatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Toelichting:	Carre van ca. 1 x 1m. Grijs vulling, scherp contrast met geel zand.		

Complex:	Economie, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	2	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Greppel/sloot	Begindatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Toelichting:	Een greppel schuin door vlak, een greppel alleen in profiel (dus hoger nivo)		

Documentatie

Type:	Tekening
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	37461	Vondstmelding:		Extern nr:	
Objectcode:	18AN-21			Onderzoeksmelding:	
Coördinaten:	268740 / 544725				
Toponiem:	KLOOSTERBOS				
Plaats:	Ter Apel				
Gemeente:	Vlagtwedde				
Provincie:	Groningen				
Vinder/datum:	REGTOP / 1989				
Invoerder/datum:	REGTOP / 1989				
Beschrijver/datum:	Particulier / 1989				
Verwerving:	Niet-archeologisch: metaaldetector	Geomorfologie:	Onbekend		
Grondgebruik:	Onbekend	NAP maaiveld:			

Beschrijving

De munten zijn gevonden in een leidingsleuf in de zandige bodem van hetkloosterbos. Diepte: 0-60cm. De munten lagen minder dan 1m uit elkaar. Vorm, datering en herkomst van deze 5 munten vertonen zo'n duidelijke overeenkomst dat van een "gesloten vondst" gesproken mag worden. Munten (zie ook lit.) gedetermineerd door dr. P. Ilisch, Munster. - 4x zilveren pfennig van Konrad II (1270-1297)- 1x zilveren pfennig van Balduin (1259-1264)

Vondsten

Complex:	Depot	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	5	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Zilver		
Code algemeen:	Munt	Beginndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	penning/penny	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:	Munten uit bisdom Osnabruck.		

Documentatie

Type:	Brief
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	determ. Dr. P. Ilisch, Munster
Type:	Foto
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	fotonrs. KB4056- 2,4,5,6,9,10,14,15,16,17

Collectie

Beheerder:	REGTOP
Toelichting:	Niets ingevuld

Literatuur

GROENENDIJK, H.A. 1995 Niemandslan Ter Apel? Zuidelijk Westerwolde voor de kloosterverstiging. pp. 214-220, in: Boersma, J.W. & C.J.A. Jorg, Ere-saluut. Opstellen voor mr. G. Overdiep. REGIO-Projekt Groningen

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 37462 **Vondstmelding:** **Extern nr:**
Objectcode: 18AN-22 **Onderzoeksmelding:**
Coördinaten: 268850 / 544200
Toponiem: KRUISHERENWEG
Plaats: Agodorp
Gemeente: Vlagtwedde
Provincie: Groningen
Vinder/datum: REGTOP / 1991
Invoerder/datum: REGTOP / 1992
Beschrijver/datum: Groenendijk / 1995
Verwerving: Niet-archeologisch: metaaldetector **Geomorfologie:** Onbekend
Grondgebruik: Akkerbouw/tuinbouw/bouwoor **NAP maaiveld:**

Beschrijving

Determ. munten door P. Ilisch, Munster en A. Pol (KPK). Losse muntvondsten op akker nabij kloosterbos; geen aanwijzingen voordepot.

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Zilver	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code algemeen:	Munt	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	penning/penny		
Toelichting:	Ravensburger pfennig Willem II		

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Zilver	Begindatering:	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
Code algemeen:	Munt	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	penning/penny		
Toelichting:	13e eeuws, uit bisdom Osnabruck		

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Brons	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code algemeen:	Munt	Einddatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	pfennig Konrad IV		

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Zilver	Begindatering:	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
Code algemeen:	Munt	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	penning/penny		
Toelichting:	penny Hendrik III, geslagen 3e kwart 13e eeuw		

Documentatie

Type: Foto
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: Fotonrs. KB 4056- 11,12,13,18,19 en KB 4064- 2,3

Collectie

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Beheerder: REGTOP
Toelichting: Niets ingevuld

Literatuur

GROENENDIJK, H.A. 1995 Niemandland Ter Apel? p. 219 (noot 25), in: Boersma, J.W.&C.J.A. Jorg, Ere-salut. Opstellen voor mr. G. Overdiep. REGIO-Projekt Groningen

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	39931	Vondstmelding:		Extern nr:	
Objectcode:	18AN-1			Onderzoeksmelding:	
Coördinaten:	268800 / 544640				
Toponiem:	CAFE DE POORT				
Plaats:	Ter Apel				
Gemeente:	Vlagtwedde				
Provincie:	Groningen				
Vinder/datum:	Biologisch Archeologisch Instituut / 1966				
Invoerder/datum:	Particulier / 1966				
Beschrijver/datum:	BOERSMA / 9999				
Verwerving:	Archeologisch: opgraving	Geomorfologie:	Onbekend		
Grondgebruik:	Bebouwing/erf/weg/kerkhof	NAP maaiveld:			

Beschrijving

Bij slopingswerkzaamheden van het cafe-restaurant 'de Poort', gelegen naast de plats, waar het voormalige poortgebouw van het in 1465 gewijde kruissherenklooster heeft gestaan, kwam in de fundering een 10.65m lange en 75cm brede muur aan het licht, aan 1 zijde bekleed. Nabij de weg, onder een hoek van ca. 45 graden op deze muur, stond een daarmee in verband gemetselde tweede, slechts 1m lange muur, die eindigde in een meer recent gegraven gat, dat naast een op zijn plaats liggend blok enkeleniet in situ gelegen blokken natuursteen bevatte. Enige figuratie kon uit deze restanten niet worden opgemaakt. Zeer waarschijnlijk hebben deze funderingsresten behoord tot de huizen en poort, die nog volgens de kadasterminuut van ca. 1830 in dezelfde richting op deze plaats staanaangegeven. Gered kon nog worden een als versteviging van de rand van een beerput dienende, in gotisch opschrift met het jaar 1511 gedateerde steen. Historisch is bekend, dat dit voorwerp het voormalige poortgebouw sierde.

Vondsten

Complex:	Nederzetting, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Keramik		
Code algemeen:	Fundering	Beginndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindndatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Toelichting:			

Complex:	Nederzetting, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Keramik		
Code algemeen:	Baksteen	Beginndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	baksteen: volume ca. 4000-2500 cm ³	Eindndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:			

Complex:	Nederzetting, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Zandsteen/kwartsiet		
Code algemeen:	Bouw materiaal	Beginndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindndatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Toelichting:	bekleding van de bakstenen muur		

Complex:	Nederzetting, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Steen		
Code algemeen:	Gevelsteen	Beginndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindndatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Toelichting:	zie beschrijving		

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Documentatie

Type: Verslag
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:

Literatuur

BOERSMA, J.W. 1966 Ter Apel, gem. Vlachtwedde kol. *73 en *74, in: Nieuwsbulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	39932	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	18AN-2		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	269000 / 544000		
Toponiem:	VOSSEBERG		
Plaats:	Ter Apel		
Gemeente:	Vlagtwedde		
Provincie:	Groningen		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	Biologisch Archeologisch Instituut / 04-1959		
Beschrijver/datum:	Waterbolk / 1959		
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Onbekend	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Breedtoppig bijltje van vuursteen. Verder geen gegevens.

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Trechterbeker-cultuur
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Vuursteen	Begindatering:	Neolithicum: 5300 - 2000 vC
Code algemeen:	Bijl	Einddatering:	Neolithicum: 5300 - 2000 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:			

Documentatie

Type:	Verslag
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	39933	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	18AN-3		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	268000 / 544000		
Toponiem:			
Plaats:	Onbekend		
Gemeente:	Vlagtwedde		
Provincie:	Groningen		
Vinder/datum:	Onbekend / 1953		
Invoerder/datum:	Biologisch Archeologisch Instituut / 11-1959		
Beschrijver/datum:	Biologisch Archeologisch Instituut / 11-1959		
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Akkerbouw/tuinbouw/bouwoor	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Een zgn. Griffzungenschwert, dat waarschijnlijk als een late variant vande zwaarden van "Erbenheimer type" opgevat moet worden. Omstreeks 1953 gevonden in bouwland ten zuiden van het klooster bij Ter Apel.

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Brons		
Code algemeen:	Zwaard (onderdeel)	Begindatering:	Bronstijd laat: 1100 - 800 vC
Code specifiek:	greetongzwaard	Einddatering:	Bronstijd laat: 1100 - 800 vC
Toelichting:			

Documentatie

Type:	Verslag
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	39934	Vondstmelding:		Extern nr:	
Objectcode:	18AN-4			Onderzoeksmelding:	
Coördinaten:	268520 / 544560				
Toponiem:					
Plaats:	Ter Apel				
Gemeente:	Vlagtwedde				
Provincie:	Groningen				
Vinder/datum:	Onbekend / 9999				
Invoerder/datum:	Particulier / 1965				
Beschrijver/datum:	Particulier / 9999				
Verwerving:	Indirect: literatuur	Geomorfologie:	Onbekend		
Grondgebruik:	Bebouwing/erf/weg/kerkhof	NAP maaiveld:			

Beschrijving

Peregrinus van Kampen, magister-generaal der Kruisheren stichtte in 1465dit klooster op de plaats van de verwaarloosde uithof met kapel van hetpraemonstratenser klooster Maria Gratia te Schildwolde. Het Kruisherenklooster was de priorij Domus Novae Lucis. De kloosterkerk wordt noggebruikt en de resten van de kloosterveugels zijn in 1931-1933gerestaureerd.

Vondsten

Complex:	Klooster(complex)	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Gebouw	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Recent: 1950 tot heden
Toelichting:			

Documentatie

Type:	Verslag
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	oud archief

Literatuur

SCHUTTER, MR. G.N. 1965 De broeders van het heilige kruis of kruisheren p.18, in: Kloosters in stad en lande, gids voor de kloosterkaart in het klooster Ter Apel

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 138862 **Vondstmelding:** 138862 **Extern nr:**
Objectcode: 18AN-34 **Onderzoeksmelding:** 3161
Coördinaten: 268600 / 544550
Toponiem: KLOOSTER
Plaats: Ter Apel
Gemeente: Vlagtwedde
Provincie: Groningen
Vinder/datum: RAAP Archeologisch Adviesbureau / 26-01-2000
Invoerder/datum: RAAP Archeologisch Adviesbureau / 13-09-2000
Beschrijver/datum: RAAP Archeologisch Adviesbureau / 13-09-2000
Verwerving: Archeologisch: booronderzoek **Geomorfologie:** Dekzandrug/dekzandplateau
Grondgebruik: Grasland/weideland **NAP maaiveld:**

Beschrijving

RAAP-briefrapport 2000-431/MW, deelgebied I:

Weerstandsonderzoek en booronderzoek ten westen van het voormalige kruissherenklooster te Ter Apel heeft uitgewezen dat hier mogelijk de westelijke kloostergang stond. Op basis van het booronderzoek is op te maken dat ten westen van de noordelijke, bestaande kloostervleugel nog allerlei resten van bebouwing uit zowel de Middeleeuwen als de 19e eeuw in de grond aangetroffen kunnen worden.

Vondsten

Complex:	Klooster(complex)	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Kogelpot:laat-middeleeuws/hard baksel	Begindatering:	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:	In boring 4 op een diepte van 50 cm -Mv		

Complex:	Klooster(complex)	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Roodbakkend geglazuurd aardewerk	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Toelichting:	In boring 3 op 60 cm -Mv aangetroffen		

Literatuur

Kempen, P.A.M.M. van & A.E., Kattenberg 2000, in: RAAP-rapport (Regionaal Archeologisch Archiverings Project, Amsterdam) 2000-431/M

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 138863 **Vondstmelding:** 138863 **Extern nr:**
Objectcode: 18AN-35 **Onderzoeksmelding:** 3161
Coördinaten: 268675 / 544600
Toponiem: HET KLOOSTER
Plaats: Ter Apel
Gemeente: Vlagtwedde
Provincie: Groningen
Vinder/datum: RAAP Archeologisch Adviesbureau / 26-01-2000
Invoerder/datum: RAAP Archeologisch Adviesbureau / 13-09-2000
Beschrijver/datum: RAAP Archeologisch Adviesbureau / 13-09-2000
Verwerving: Archeologisch: booronderzoek **Geomorfologie:** Dekzandrug/dekzandplateau
Grondgebruik: Grasland/weideland **NAP maaiveld:**

Beschrijving

RAAP-briefrapport 2000-431/MW, deelgebied II:

Ten oosten van het voormalige klooster van de Kruisheren werd ter plaatse van waar in de jaren 30 van de 20e eeuw fundamenteën zijn aangetroffen een weerstandsonderzoek verricht. Daarnaast werd een booronderzoek verricht. Afgezien van wat baksteenpuin in de boor werden de funderingen tijdens het (weerstands)onderzoek niet teruggevonden.

Vondsten

Complex:	Klooster(complex)	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	3	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Bot, onbekend		
Code algemeen:	Bot	Beginndatering:	Onbekend
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindndatering:	Onbekend
Toelichting:	In boring 20 op diepte van 0 tot 80 cm -Mv stukjes bot aangetroffen		

Complex:	Klooster(complex)	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	9999	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Bot, onbekend		
Code algemeen:	Bot	Beginndatering:	Onbekend
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindndatering:	Onbekend
Toelichting:	in boring 25 op diepte van 100 tot 165 cm -Mv stukjes bot aangetroffen		

Literatuur

Kempen, P.A.M.M. van & A.E., Kattenberg 2000, in: RAAP-rapport (Regionaal Archeologisch Archiverings Project, Amsterdam) 2000-431/M

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 238332 **Vondstmelding:** 238332 **Extern nr:**
Objectcode: 18AN-20 **Onderzoeksmelding:**
Coördinaten: 268175 / 545730
Toponiem: 'T HEEM
Plaats: Ter Apel
Gemeente: Vlagtwedde
Provincie: Groningen
Vinder/datum: Particulier / 04-1972
Invoerder/datum: Particulier / 04-1972
Beschrijver/datum: BOERSMA / 17-04-1972
Verwerving: Niet-archeologisch: graafwerk **Geomorfologie:** Onbekend
Grondgebruik: Onbekend **NAP maaiveld:**

Beschrijving

Volgens Seggers had hij fundamentsleuven gevonden van een ouder klooster dan het nog steeds bestaande klooster dat uit 1465 dateert. De vindplaats ligt in het uitbreidingsplan 't Heem, waar bij de aanleg van eensporterrein de ontdekkingen waren gedaan. Onderzoek in het veld wees uitdat het om dichtgestoven slootjes of greppels ging. Mogelijk betreft hethier oud bouwland of weiland in akkers gelegd, waartussen, voor de afvoervan water, smalle greppeltjes waren gegraven. Huisafval zou hier mogelijkals mest gebruikt kunnen zijn, wat de vondst van het kleine aantal schervenverklaart.

Vondsten

Complex:	Landbouw	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	9999	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Aardewerk, onbepaald	Beginndatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Toelichting:			

Complex:	Landbouw	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	9999	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Greppel/sloot	Beginndatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Toelichting:	P:niet vermeld.		

Documentatie

Type: Verslag
Beheerder: Onbekend
Toelichting:

